Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. WATHELET
представено на 9 юни 2016 година[1]

Съединени дела C-401/15—C-403/15

Noémie Depesme (C-401/15)
Saïd Kerrou (C-401/15)
Adrien Kauffmann (C-402/15)
Maxime Lefort (C-403/15)
срещу
Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche

(Преюдициални запитвания, отправени от Cour administrative (Люксембург)

„Преюдициално запитване — Свободно движение на хора — Равно третиране — Социални предимства — Регламент (ЕС) № 492/2011 — Член 7, параграф 2 — Финансова помощ за висше образование — Условие — Дискриминация — Родствена връзка — Понятие „дете“ — Съпруг на родителя“

I – **Въведение**

1. Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 45 ДФЕС и на член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 492/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза[2].

2. Запитванията са отправени в рамките на три спора между, съответно, г-жа Noémie Depesme и г-н Saïd Kerrou, г-н Adrien Kauffmann и г-н Maxime Lefort, от една страна, и ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche) (министърът на висшето образование и изследванията (наричан по-нататък „министърът“), от друга страна, по повод на отказа да се предоставят държавни финансови помощи за висше образование за академичната 2013/2014 година.

3. Запитванията се вписват в контекста на измененията, внесени в люксембургското законодателство след решението от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411).

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 141, 2011 г., стр. 1.

4. С поставения въпрос от Съда се иска да определи дали понятието „дете“ на работник мигрант, което фигурира в новия член 2 bis от Закона от 22 юни 2000 г. относно държавната финансова помощ за висше образование, изменен със Закона от 19 юли 2013 г. (Mémorial A 2013, стр. 3214), приет след решението от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411), включва и децата от предходен брак на съпруга/та на този работник[3].

5. В рамките на това заключение понятията „доведен/заварен син“, „доведена/заварена дъщеря“ или „деца от предходен брак на другия съпруг“ трябва да се разбират като отнасящи се до връзката между дадено дете и лицето, с което неговият баща или неговата майка е сключил/а брак или регистрирано съжителство, равносилно на брак.

II – **Правна уредба**

A– *Правото на Съюза*

1. Регламент (ЕС) № 492/2011

6. Член 7 от този регламент предвижда следното:

„1. Работник, който е гражданин на държава членка, не може поради своето гражданство да бъде третиран на територията на друга държава членка различно от работниците — нейни граждани по отношение на условията за наемане и условията на труд, и по-специално, по отношение на трудовото възнаграждение, уволнението и ако остане безработен — на възстановяването или новото наемане на работа.

2. Той има право на същите социални и данъчни предимства, както работниците — местни граждани.

[…]“.

2. Директива 2004/38/ЕО

7. Понятието „член на семейството“ на гражданин на Съюза е определено в член 2, точка 2 от Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща Директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО[4]. Съгласно тази разпоредба „член на семейството“ е:

„a) съпруга/съпругата;

3 — Отбелязвам, че това законодателство е предмет на друго преюдициално запитване по дело Bragança Linares Verruga и др., понастоящем висящо пред Съда, в рамките на което представих заключение на 2 юни 2016 г. (C-238/15, ECLI:EU:C:2016:389). Това дело се отнася по-основно и пряко до съответствието с правото на Съюза на избраното от люксембургския законодател условие да обвърже предоставянето на държавната финансова помощ за висше образование с минимален период на заетост в Люксембург. В края на моя анализ предложих на Съда да постанови, че член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 не допуска законодателство на държава членка като люксембургския закон.

4 — ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56.

б) партньор, с когото гражданинът на Съюза е сключил регистрирано съжителство въз основа на законодателството на държава членка, ако законодателството на приемащата държава членка третира регистрираното съжителство като равносилно на брак и в съответствие с условията, посочени в приложимото за случая законодателство на приемащата държава членка;

в) преки наследници, които са на възраст под 21 години или които са лица на издръжка, както и такива, които са наследници на съпруга/съпругата или партньора така, както е определен в буква б);

г) преки роднини по възходяща линия на издръжка, както и такива преки роднини на съпруга/съпругата или партньора, така както е определен в буква б)“.

Б – *Люксембургското право*

8. Член 2 от Закона от 22 юни 2000 г. относно държавната финансова помощ за висше образование, изменен със Закона от 26 юли 2010 г. (Mémorial A 2010, стр. 2040) (наричан по-нататък „Законът от 22 юни 2000 г.), гласеше:

„Лица, които могат да се ползват от финансовата помощ От държавната финансова помощ за висше образование могат да се ползват студентите, които са приети да следват висше образование и отговарят на едно от следните условия:

a) да имат люксембургско гражданство или да са членове на семейството на люксембургски гражданин и да имат местожителство във Великото херцогство Люксембург, или

b) да са граждани на друга държава — членка на Европейския съюз, или на някоя от другите държави — страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство[от 2 май 1992 г. (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 53, стр. 3)], или на Конфедерация Швейцария и да пребивават във Великото херцогство Люксембург, в съответствие с глава втора на изменения Закон от 29 август 2008 г. за свободното движение на хора и имиграцията, в качеството на нает или самостоятелно зает лице, на лице, което запазва такъв статус, или на член на семейството на лице от някоя от предходните категории, или на лице, придобило право на постоянно пребиваване […] […]“.

9. След решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411) с член 1, точка 1 от Закона от 19 юли 2013 г. (Mémorial A 2013, стр. 3214) в Закона от 22 юни 2000 г. е въведен член 2 bis със следното съдържание:

„Студент, непребиваващ във Великото херцогство Люксембург, може също така да ползва финансова помощ за висше образование, при условие че е дете на нает или самостоятелно зает лице — гражданин на Люксембург или на Европейския съюз, или на друга държава, която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Швейцарската конфедерация, нает или упражняващ дейността си в Люксембург, и при условие че този работник е бил нает или е упражнявал дейността си в Люксембург през непрекъснат период от поне пет години към момента на подаване на молбата на студента за финансова помощ за висше образование. Заетостта в Люксембург трябва да се равнява поне на половината от нормалното работно време, прилагано в предприятието на основание на закона, или евентуално на колективния трудов договор, който е в сила. Самостоятелно заетото лице трябва да е задължително и постоянно осигурявано във Великото херцогство Люксембург съгласно член 1, точка 4) от Кодекса за социално осигуряване през последните пет години към момента на подаване на молбата за финансова помощ за висше образование“.

10. Законът от 22 юни 2000 г., изменен със Закона от 19 юни 2013 г. (наричан по-нататък „измененият Закон от 22 юни 2000 г.), обаче бързо е отменен със Закона от 24 юли 2014 г. за държавната финансова помощ за висше образование (Mémorial A 2014, стр. 2188).

11. Понастоящем член 3 от последния закон предвижда следното:

„От държавната финансова помощ за висше образование могат да се ползват студентите и учащите се, посочени в член 2, наричани по-нататък „студенти“, които отговарят на едно от следните условия:

[…]

(5) за студентите, които не са пребиваващи лица във Великото херцогство Люксембург:

a) да са работници с люксембургско гражданство или с гражданство на Европейския съюз или на друга държава, която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария, наети или упражняващи дейността си във Великото херцогство Люксембург към момента на подаване на молбата им за финансова помощ за висше образование; или

b) да са деца на работник с люксембургско гражданство или с гражданство на Европейския съюз или на друга държава, която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария, нает или упражняващ дейността си във Великото херцогство Люксембург към момента на подаване на молбата на студента за финансова помощ за висше образование, при условие че този работник продължава да допринася за издръжката на студента и е бил нает или е упражнявал дейността си във Великото херцогство Люксембург през период от най-малко пет години към момента на подаване на молбата от студента за финансова помощ за висше образование през референтен период от седем години, считано със задна дата от деня на подаване на молбата за получаване на финансова помощ за висше образование, или при условие че чрез дерогация лицето, което запазва статуса си на работник, е отговаряло на определения по-горе критерий за пет години през седемгодишния период към датата на прекратяване на дейността“.

III – **Фактите по споровете в главните производства**

12. Г-жа Depesme е доведена дъщеря на г-н Kerrou, пограничен работник във Великото херцогство Люксембург. Те живеят в Мон-Сен-Мартен в Лотарингия (Франция), в близост до границата на Великото херцогство. Г-жа Depesme подава молба за финансова помощ за висше образование от люксембургската държава с оглед записването ѝ за първи курс медицина в Университета на Лотарингия в Нанси (Франция).

13. Г-н Kauffmann е доведен син на г-н Patrick Kiefer, също пограничен работник в Люксембург. Те пребиват в Марли Фрескати (Франция), в граничния район на Лотарингия. Г-н Kauffmann подава молба за финансова помощ за висше образование от люксембургската държава във връзка с обучението си по право и икономика в Университета на Лотарингия в Нанси (Франция).

14. Г-н Lefort е доведен син на г-н Terwoigne — също пограничен работник в Люксембург. Г-н Terwoigne сключва брак с майката на г-н Lefort след смъртта на нейния съпруг. Те пребивават във Ванс (Белгия), в граничещата с Великото херцогство Люксембург част на провинция Люксембург. Г-н Lefort подава молба за финансова помощ за висше образование от люксембургската държава във връзка с обучението си по социология и антропология в Католическия университет на Лувен в Лувен-ла-Ньов (Белгия).

15. Съгласно текста на изменения Закон от 22 юни 2000 г., приложим към фактите в главните производства, поисканите финансови помощи се предоставят на студентите, които не пребивават на люксембургска територия, при условие че, от една страна, получателят им е дете на нает или самостоятелно зает работник — люксембургски гражданин или гражданин на Съюза, и от друга страна, при условие че този работник е бил нает или е упражнявал дейността си в Люксембург през непрекъснат период от поне пет години към момента на подаване на молбата.

16. С писма съответно от 26 септември, 17 октомври и 12 ноември 2013 г. министърът отказва да уважи молбите на г-жа Depesme, на г-н Kauffmann и на г-н Lefort, с мотива че те не отговарят на условията, предвидени от изменения Закон от 22 юни 2000 г. Съгласно актовете за преюдициално запитване министърът приема, че г-жа Depesme, г-н Kauffmann и г-н Lefort не могат да се квалифицират като „деца“ на пограничен работник, тъй като само вторите им бащи работят в Люксембург.

17. На 20 декември 2013 г. г-жа Depesme подава жалба по съдебен ред пред Tribunal administratif de Luxembourg за отмяна на приетото по отношение на нея решение за отказ. Нейният втори баща, г-н Kerrou, заявява доброволното си встъпване в това производство. На 20 януари и 25 април 2014 г. г-н Lefort и г-н Kauffmann подават сходни жалби срещу приетите по отношение на тях решения за отказ.

18. С решения от 15 януари 2015 г. Tribunal administratif de Luxembourg обявява жалбите на г-жа Depesme, на г-н Kauffmann и на г-н Lefort за допустими, но неоснователни. Г-жа Depesme, г-н Kerrou, г-н Kauffmann и г-н Lefort обжалват тези съдебни решения пред запитващата юрисдикция.

19. Пред нея г-жа Depesme и г-н Kerrou изтъкват по-специално, че последният — пограничен работник в Люксембург от четиринадесет години, сключва брак на 24 май 2006 г. с майката на г-жа Depesme. Оттогава и тримата живеели в същото жилище и г-н Kerrou допринасял за издръжката на детето на своята съпруга, включително по отношение на висшето образование. Освен това той получавал люксембургски семейни надбавки за това дете, преди то да започне следването си.

20. Г-н Kauffmann изтъква, че родителите му се разделят през 2003 г. и че са разведени от 20 юни 2005 г. Правото да упражнява родителските права над децата било предоставено само на неговата майка. Тя се омъжила за г-н Kiefer на 10 март 2007 г. Оттогава и тримата живеели под един и същи покрив. Г-н M. Kiefer осигурявал неговата издръжка и образованието му. Той също получавал люксембургски семейни надбавки за г-н Kauffmann.

21. Накрая, г-н Lefort изтъква, че баща му е починал. Майка му се е омъжила повторно за г-н Terwoigne, пограничен работник в Люксембург от пет години. Оттогава той живее с майка си и втория си баща, г-н Terwoigne, който имал пълноценен принос за осигуряването на финансовите разходи за жилището. Той поемал и разходите за висше образование на г-н Lefort.

22. В отговор на тези фактически доводи люксембургската държава поддържа, че „от правна гледна точка“ г-жа Depesme, г-н Kauffmann и г-н Lefort не са деца на вторите си бащи.

23. В актовете за преюдициално запитване Cour administrative (Люксембург) подчертава, че член 2 bis от изменения Закон от 22 юни 2000 г. е последица от решението от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411). Според запитващата юрисдикция спорният въпрос в отнесените пред нея спорове не е свързан с условията за предоставяне, предвидени от новия закон, а със самото понятие „дете“, което използва законът и към което препраща горепосоченото решение на Съда. Родствената връзка обаче би могла да се разглежда както от правна, така и от икономическа гледна точка.

24. При тези условия Cour administrative решава да спре производството и да постави на Съда един преюдициален въпрос.

IV – **Преюдициалните запитвания и производството пред Съда**

25. С три акта от 22 юли 2015 г., получени в Съда на 24 юли 2015 г., Cour administrative поставя на основание член 267 ДФЕС три преюдициални въпроса на Съда, формулирани по идентичен начин, с изключение само на един нюанс.

26. Всъщност в дело C-403/15, Lefort запитващата юрисдикция добавя към посочените в двете други дела разпоредби на правото на Съюза член 33, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), във връзка, евентуално, с член 7 от последната.

27. Най-пълната формулировка на поставения въпрос има следното съдържание:

„За да се изпълнят надлежно изискванията за недопускане на дискриминация с оглед на разпоредбите на член 7, параграф 2 от Регламент [№ 492/2011], във връзка с член 45, параграф 2 ДФЕС, в контекста на член 33, параграф 1 от Хартата, във връзка, евентуално, с член 7 от нея, с оглед отчитането на реалната степен на свързаност на студент, който не е пребиваващо лице — заявител на финансова помощ за висше образование, с обществото и с пазара на труда в Люксембург — държава членка, в която пограничен работник е бил нает или е упражнявал дейността си съгласно условията, предвидени в член 2 bis от [изменения Закон от 22 юни 2000 г.] като пряка последица от решението на Съда от 20 юни 2013 г.[, Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411)],

— следва ли условието този студент да е „дете“ на въпросния пограничен работник да се квалифицира като равностойно на „пряк наследник от първа степен, чийто произход е правно установен по отношение на праводателя му“, като акцентът се постави върху установената родствена връзка между студента и пограничния работник, за която се предполага, че съдържа посочената по-горе свързаност, или

— следва ли акцентът да се постави върху факта, че пограничният работник „продължава да предоставя издръжката на студента“, без непременно да е обвързан с правна родствена връзка с него, по-специално като се очертае достатъчна връзка на общност на живота, която е в състояние да го обвърже с единия от родителите на студента, спрямо когото е правно установена родствената връзка?

От тази втора гледна точка, трябва ли приносът на пограничния работник, който се презумира като незадължителен, в случай че не е изключителен, а паралелен с този на родителя или родителите, имащи правна родствена връзка със студента и следователно по принцип правно задължени да предоставят издръжка за него, да отговаря на определени критерии по отношение на размера му?“.

28. Писмени становища представят г-жа Depesme, г-н Kerrou, г-н Kauffmann и г-н Lefort, люксембургското правителство, както и Европейската комисия. След приключването на писмената фаза на производството Съдът приема, че разполага с достатъчно данни, за да се произнесе, без да провежда съдебно заседание за изслушване на устните състезания, съгласно член 76, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда.

V – **Анализ**

A– *Предварителни бележки относно решение Giersch и др. и приложимия регламент*

1. Решение Giersch и др.

29. Запитващата юрисдикция подчертава няколкократно връзката, която съществува между решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411), и изменението на Закона относно държавната финансова помощ за висше образование. Тази връзка се потвърждава изрично от изложението на мотивите в Законопроект № 6585, който е в основата на Закона от 19 юли 2013 г.[5].

30. Що се отнася до основния проблем в главните производства, вярно е, че в точка 39 от своето решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411), самият Съд припомня постоянна съдебна практика, съгласно която „финансирането на образование, предоставено от държава членка за *децата* на работници, представлява за работника мигрант социално предимство по смисъла на […] член 7, параграф 2 [от Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 година относно свободното движение на работници в Общността[6], изменен с Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г.[7]]“[8].

31. Съдът потвърждава също, че членовете на семейството на работник мигрант се ползват непряко от равното третиране, предоставено на този работник с посочения член 7, параграф 2, и че „[п]ри положение че предоставянето на финансиране на образование на *дете* на работник мигрант представлява за последния социално предимство, самото дете може да се позовава на тази разпоредба, за да получи посоченото финансиране, ако съгласно националното право това финансиране се предоставя пряко на студента“[9].

2. Приложимият регламент

32. В преюдициалното запитване запитващата юрисдикция посочва тълкуването на член 7, параграф 2 от Регламент № 492/201. В решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др.(C-20/12, EU:C:2013:411), Съдът обаче се позовава на Регламент №°1612/68.

5 — Съгласно самия текст на изложението на мотивите изменението на режима за предоставяне на финансови помощи за висше образование от люксембургската държава е предназначено за „извеждане на последиците“ от решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411). Вж. Законопроект № 6585 за изменение на Закона от 22 юни 2000 г. относно държавната финансова помощ за висше образование (документ 6585 от 5 юли 2013 г., стр. 2, на разположение на уебсайта на Камарата на депутатите на Великото херцогство Люксембург на следния адрес: http://www.chd.lu/wps/portal/public/RoleEtendu?action=doDocpaDetails&id= 6585#).

6 — ОВ L 257, 1968 г., стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11.

7 — ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56.

8 — Курсивът е мой.

9 — Решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411, т. 40). Курсивът е мой.

33. Все пак тази разлика няма значение за относимостта на съдебното решение към делата в главните производства. Всъщност, макар Регламент №°1612/68 да е отменен и заменен, считано от 15 юни 2011 г., с Регламент № 492/2011, член 7 във всяко отношение е идентичен в двата регламента [10].

B– *По преюдициалния въпрос*

34. За да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, най-напред ще е необходимо да се направи тълкуване на понятието „дете“ на работник мигрант.

35. Това понятие, както може да се открие в практиката на Съда във връзка с член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 (понастоящем член 7, параграф 2 от Регламент № 492/201), обхваща ли изключително правната родствена връзка, или включва и „доведените и заварените деца“ на работника, тоест децата на неговия съпруг, без между тях непременно да има правна връзка?

36. Само в случай, че бъде възприето второто тълкуване, както аз мисля, ще е необходимо да се провери на следващо място евентуалната необходимост от принос на пограничния работник за издръжката на детето.

1. По понятието „дете“ на работника мигрант

37. Две констатации могат да насочат тълкуването на Съда.

38. От една страна, в постоянната съдебна практика е установено, че за работника мигрант предоставеното от държава членка на децата на работниците финансиране на обучението представлява социално предимство по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68, когато посоченият работник мигрант издържа детето си [11]. Освен това членовете на неговото семейство са признати за непреки ползватели на равното третиране, предвидено в този член [12].

39. От друга страна, съгласно член 10, параграф 1 от Регламент № 1612/68, независимо от тяхното гражданство, съпругът/съпругата на работник гражданин на държава членка „и техни низходящи, на възраст под 21 години или издържани от тях“ имаха право да се настанят заедно с него на територията на друга държава членка.

40. Впрочем Съдът тълкува това „право заедно с работника мигрант да се настаняват „съпруг[ът/ата] и техни[те] низходящи, на възраст под 21 години или издържани от тях“ в смисъл, че то е предоставено както на низходящите на този работник, *така и на низходящите на неговия/неговата съпруг/а*. Всъщност ограничителното тълкуване на тази разпоредба, в смисъл че само общите деца на работника мигрант и на неговия/неговата съпруг/съпруга имат право да се настаняват заедно с тях, е в противоречие с целта [за интегриране на членовете на семейството на работниците мигранти] на Регламент № 1612/68“ [13].

10 — Освен това съгласно член 41, втора алинея от Регламент № 492/2011 позоваванията на Регламент № 1612/68 се считат за позоваванията на Регламент № 492/2011.

11 — Вж. в този смисъл решения от 26 февруари 1992 г., Bernini (C-3/90, EU:C:1992:89, т. 29), от 8 юни 1999 г., Meeusen (C-337/97, EU:C:1999:284, т. 19) и от 14 юни 2012 г., Комисия/Нидерландия (C-542/09, EU:C:2012:346, т. 35).

12 — Вж. в този смисъл решения от 26 февруари 1992 г., Bernini (C-3/90, EU:C:1992:89, т. 26 и 29) и от 14 юни 2012 г., Комисия/Нидерландия (C-542/09, EU:C:2012:346, т. 48). Вж. също, но по отношение на гаранция, осигуряваща минималните разходи за издръжка, решение от 18 юни 1985 г., Lebon (316/85, EU:C:1987:302, т. 12).

13 — Решение от 17 септември 2002 г., Baumbast и R (C-413/99, EU:C:2002:493, т. 57). Курсивът е мой.

41. Несъмнено член 10 от Регламент № 1612/68 е отменен с изменението на Регламент № 1612/68, внесено с Директива 2004/38 [14]. Трябва обаче да се приеме за установено, че тази разпоредба е възпроизведена в полза на всички граждани на Съюза в член 2 от Директива 2004/38 и че от друга страна, законодателят на Съюза уточнява легалното определение за „наследник“, като възприема широкото тълкуване на Съда.

42. Всъщност съгласно член 2, точка 2, буква в) от Директива 2004/38 за членове на семейството на гражданина на Съюза се считат „преки[те] наследници, които са на възраст под 21 години или които са лица на издръжка, както и такива, които са наследници на съпруга/съпругата или партньора“ [15].

43. Тъй като се отнася до Регламент № 1612/68 и следва приемането на Директива 2004/38, решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411), и използвано в него понятие „дете“ безспорно се вписват именно в това развитие на съдебната практика и законодателството.

44. Люксембургското правителство обаче изтъква в противовес на това систематично и историческо тълкуване стриктно разделяне на приложните полета на Регламент № 492/2011 и на Директива 2004/38. Според него посочената директива се отнася само до правото на гражданите на Съюза и на членовете на техните семейства да се движат и пребиват свободно на територията на държавите членки, а не до правото на пограничните работници да ползват същите социални предимства както работниците — местни граждани, предвидено в член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 [16].

45. Според това правителство позоваването на определението за „член на семейството“ в Директива 2004/38 следователно не е относимо за анализа на принципа на недопускане на дискриминация на работниците в рамките на Регламент № 492/2011 [17].

46. Не споделям тази теза, която провежда строго разграничение между приложните полета на двете норми и съгласно която семейството на гражданин на Съюза не би било непременно същото като това на гражданинът на Съюза, когато той се разглежда в качеството му на „работник“.

47. Изложената теза не само не отчита развитието на законодателството на Съюза, което описах по-горе, но води и до положения, които не могат да бъдат обосновани.

48. Всъщност следва да се припомни, че широкото определение на „низходящо лице, което е на възраст под двадесет и една години или е на издръжка“, е дадено от Съда в рамките на дело, отнасящо се до правото „на децата на гражданин на държава членка, който е или е бил нает на работа на територията на друга държава членка[, да посещават учебно заведение] както гражданите на тази държава, ако тези деца пребиват на нейна територия“ [18].

14 — Вж. член 38 от Директива 2004/38.

15 — Курсивът е мой. Отбелязвам, че сходно определение на „семейството“ е използвано и в член 4 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164).

16 — Вж. писменото становище на люксембургското правителство (т. 23).

17 — Вж. писменото становище на люксембургското правителство (т. 22).

18 — Член 12 от Регламент № 1612/68. Вж. решение от 17 септември 2002 г., Baumbast и R (C-413/99, EU:C:2002:493).

49. Впрочем това право, уредено по-рано в член 12 от Регламент № 1612/68, продължава да фигурира по идентичен начин в Регламент № 492/2011 [19]. Обстоятелството, че тази разпоредба не е била тълкувана по различен начин от Съда след решението от 17 септември 2002 г., Baumbast и R(C-413/99, EU:C:2002:493), означава практически, че както низходящите на работника мигрант, така и низходящите на неговия/неговата съпруг/съпруга имат правото да бъдат приети в образователната система на приемащата държава членка по силата на член 10 от Регламент № 492/2011.

50. Следователно, ако Съдът последва доводите на люксембургското правителство, това би означавало, че понятието „дете“ ще бъде тълкувано широко в рамките на правото да се получи образование (член 10 от Регламент № 492/2011), но ограничително за получаването на същите социални и данъчни предимства както работниците — местни граждани (член 7 от Регламент № 492/2011), включително предимствата, отнасящи се до финансирането на образованието.

51. Такова различно схващане на понятието „дете“ за прилагането на един и същи регламент несъмнено не би било обосновано.

52. Освен това самият законодател на Съюза съвсем наскоро потвърди единството на понятието „членове на семейството“ съобразно преценката му от гледна точка на работника или от по-широката гледна точка на гражданството на Съюза.

53. Всъщност съгласно съображение 1 от Директива 2014/54/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 година относно мерки за улесняване на упражняването на правата, предоставени на работниците в контекста на свободното движение на работници [20], „[с]вободното движение на работници, установено в член 45 [ДФЕС] е основна свобода на гражданите на Съюза и един от стълбовете на вътрешния пазар на Съюза. Неговото прилагане е доразвито от правото на Съюза, чиято цел е да се гарантира, че правата, предоставени на гражданите на Съюза и на членовете на техните семейства, се упражняват в пълна степен. *Понятието „членове на техните семейства“ следва да има същото значение като понятието, определено в член 2, точка 2 от Директива [2004/38], и се прилага и за членовете на семействата на погранични работници*“ [21].

54. Впрочем съгласно член 2, параграф 2 от тази директива нейният обхват е *идентичен* с обхвата на Регламент № 492/2011. Член 1 от Директива 2014/54 освен това пояснява, че предметът ѝ е да „улесн[и] единното прилагане и изпълнение на практика на правата, предоставени от член 45 [ДФЕС] и членове 1—10 от Регламент […] № 492/2011“.

55. Следователно Директива 2014/54, влязла в сила на 20 май 2014 г., ми изглежда напълно приложима по делата в главните производства, тъй като член 3, параграф 1 от нея налага на държавите членки да гарантират, че работниците и членовете на техните семейства, които „смятат, че са засегнати от неспазването на принципа на равно третиране спрямо тях“, разполагат със съдебни процедури за привеждане в изпълнение на задълженията по член 45 ДФЕС и членове 1—10 от Регламент № 492/2011.

56. Всъщност необходимо ли е още да се припомня, че произтичащото от дадена директива задължение за държавите членки да постигнат предвидения в нея резултат, както и задължението им да предприемат всички необходими мерки, общи или специални, за да осигурят изпълнението на това задължение, тежи върху всички органи на държавите членки,

19 — Член 10 от Регламент № 492/2011.

20 — ОВ L 128, 2014 г., стр. 8.

21 — Курсивът е мой.

включително върху съдебните органи в рамките на тяхната компетентност [22]? На практика това означава, „че при прилагането на националното законодателство, независимо дали става дума за разпоредби, приети *преди* или след влизането в сила на директивата, националната юрисдикция, от която се иска да ги тълкува, е длъжна да го направи в светлината на текста и целта на директивата, за да се постигне търсеният от нея резултат, и по този начин да се съобрази с член [288, трета алинея, ДФЕС]“ [23].

57. В този контекст Директива 2014/54 потвърждава, че именно с оглед на понятието „членове на семейството“, определено в практиката на Съда във връзка с Регламент № 1612/1968 и впоследствие възпроизведено в член 2 от Директива 2004/38, е необходимо понятието „дете“ да се тълкува като ползващо се непряко от принципа на равенство, закрепен в член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011 [24].

58. По-нататък, това тълкуване съответства на тълкуването на „семейния живот“, както е защитен от член 7 от Хартата и член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. Всъщност Европейският съд по правата на човека постепенно се отдалечава, по-конкретно, от критерия относно „родствената връзка“, за да признае възможността за „de facto семейни връзки“ [25]. Впрочем съгласно член 52, параграф 3 от Хартата, когато последната съдържа права, които съответстват на права, гарантирани от посочената конвенция, техният смисъл и обхват трябва да бъдат същите.

59. Един пример ще успее да покаже ирелевантността на стриктно правното определение на родствената връзка в обхвата на член 7 от Регламент № 492/2011 и на социалните и данъчните предимства.

60. Да си представим семейство с деца от предходни бракове на родителите, в което има три деца. Първото е само на няколко месеца, когато загубва баща си в резултат на пътнотранспортно произшествие. Когато е на тригодишна възраст, майка му среща мъж — разведен баща на едно двегодишно дете, който сам упражнява родителските права по отношение на последното. От този нов съюз се ражда трето дете. Семейството живее в Белгия, на няколко километра от Люксембург, където майката работи от над десет години.

61. Ако в описаното положение понятието „дете“, използвано в член 2 bis от изменения Закон от 22 юни 2000 г., трябва да се разглежда в тесен смисъл, това би означавало, че майката ще може да получи финансовата помощ за висше образование от люксембургската държава за собственото си дете и за общото дете на двойката. За сметка на това детето на съпруга, което живее от двегодишна възраст в това семейство, не ще може да се ползва от същата помощ.

62. Предвид гореизложените съображения следователно считам, че дете, което няма правна връзка с работника мигрант, но отговаря на определението за „член на семейството“ по член 2, точка 2 от Директива 2004/38, трябва да се разглежда като дете на този работник и се ползва непряко от социалните предимства, посочени в член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011.

22 — Вж. в този смисъл за неотдавнашно припомняне на постоянната съдебна практика, решение от 19 април 2016 г., DI (C-441/14, EU:C:2016:278, т. 30 и цитираната съдебна практика).

23 — Вж. в този смисъл решение от 13 ноември 1990 г., Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395, т. 8). Курсивът е мой.

24 — Анализирайки практиката на Съда и нормите на вторичното право, които използват понятието „семейство“, T. Stein стига до същия извод. Според него понятието „семейство“ в правото на Съюза се базира на схващане за семейството, основано на брачна връзка, която включва регистрираните съжителства, но надхвърля традиционното понятие за семейно ядро, включвайки в него членовете на издръжка (*Stein*, T. The notion of the term of family on european level with a focus on the case law of the European Court of Human Rights and the European Court of Justice. — In: *Verbeke*, A., *Scherpe*, J.-M., *Declerck*, Ch., *Helms*, T. et *Senaeve*, P. (ed.), Confronting the frontiers of family and succession law: liber amicorum Walter Pintens, Vol. 2, Cambridge/Anvers, Portland/Intersentia, 2012, p. 1375—1392, p. 1391).

25 — Вж. в този смисъл ЕСПЧ, решение от 22 април 1997 г., X, Y и Z с/у Обединено кралство, ECLI:CE:ECHR:1997:0422JUD002183093.

2. По необходимостта за участие в издръжката на детето за родителя без правна връзка

63. Във втората част от преюдициалното запитване запитващата юрисдикция поставя също въпрос относно степента на необходимия принос на пограничния работник за издръжката на студента, по отношение на когото той няма правна връзка, за да се позволи на последния да ползва финансова помощ като разглежданата в главните производства.

64. Вярно е, че съгласно практиката на Съда, припомнена в т. 39 от решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411), „финансирането на образование, предоставено от държава членка за децата на работници, представлява за работника мигрант социално предимство по смисъла на [...] член 7, параграф 2 [от Регламент № 1612/68 (понастоящем член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011)], *когато работникът продължава да осигурява издръжката на детето си*“ [26].

65. Вярно е също, че член 10 от Регламент № 1612/68 посочваше съпруга/та на работника и „техни низходящи, на възраст под 21 години *или издържани от тях*“ [27] и че изразът е възпроизведен в член 2, точка 2, буква в) от Директива 2004/38.

66. В това отношение следва да се констатира, че Съдът е постановил, че „качеството на член на семейството не предполага [...] право на издръжка“ [28]. Всъщност, „[а]ко случаят беше такъв, събирането на семейството би зависело от националните законодателства, които са различни в различните държави, което би довело до нееднакво прилагане на общностното право“ [29].

67. Трябва да се приеме, че същото разсъждение се прилага за приноса на съпруга по отношение на децата от предходен брак на другия съпруг. Поради това продължава да изглежда разумно да се приеме, че качеството на „член на семейството на издръжка произтича от фактическо положение“ [30], което трябва да се преценява от администрацията и впоследствие евентуално от съда.

68. Предложеното тълкуване освен това е в съответствие с припомнената по-горе съдебна практика, която предпочита широкия израз „осигурява издръжката на детето“ [31] пред израза „дете на издръжка“.

69. Условието за приноса за издръжката на детето произтича от фактическо положение, което може да бъде доказано с обективни фактори, като брака (или регистрираното съжителство на родителя „от правна гледна точка“ и новия съпруг на родителя) или общо жилище, при това без да е необходимо да се определят причините за използване на това подпомагане, нито да се определя конкретно неговият размер.

70. В това отношение не може да се възприеме тезата на люксембургското правителство, че за неговата администрация би било невъзможно да изследва във всеки отделен случай дали и в каква степен пограничният работник — съпруг на родителя на студента, допринася или не допринася за неговата издръжка [32].

26 — Курсивът е мой.

27 — Курсивът е мой.

28 — Решение от 18 юни 1985 г., Lebon (316/85, EU:C:1987:302, т. 21).

29 — Решение от 18 юни 1985 г., Lebon (316/85, EU:C:1987:302, т. 21).

30 — Решение от 18 юни 1985 г., Lebon (316/85, EU:C:1987:302, т. 22).

31 — Решение от 20 юни 2013 г., Giersch и др. (C-20/12, EU:C:2013:411, т. 39).

32 — Вж. писменото становище на люксембургското правителство (т. 46).

71. На първо място, осигуряването на издръжката на детето се презумира до навършването на 21-годишна възраст, тъй като член 2, точка 2, буква в) от Директива 2004/38 предвижда условието за издръжка като алтернатива на условието за възраст след навършени 21 години.

72. На следващо място, от становищата на жалбоподателите в главните производства е видно, че „поемането на издръжката“ на детето от страна на домакинството представлява критерий за изплащане на семейните надбавки (получавани в разглежданите случаи от поне двама от съответните втори бащи), без това да създава особено затруднение, макар да няма изискване за правно признат произход [33].

73. На последно място, самият люксембургски законодател установява в член 3 от сега действащия закон, тоест Закона от 24 юли 2014 г. за държавната финансова помощ за висше образование, изискването „работник[ът да] продължава да допринася за издръжката на студента“. Поради това подобно изискване не може да се разглежда като неподлежащо на проверка от администрацията.

VI – **Заключение**

74. Предвид гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на поставения от Cour administrative (Люксембург) преюдициален въпрос по следния начин:

„Член 45 ДФЕС и член 7, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 492/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно свободното движение на работници в Съюза трябва да се тълкуват в смисъл, че дете, което няма правна връзка с работник мигрант, но е низходящо на съпруга/съпругата (или на регистрирания партньор) на този работник, трябва да се разглежда като дете на посочения работник. Поради това то се ползва непряко от социалните предимства, посочени в член 7, параграф 2 от Регламент № 492/2011, при условие че работникът осигурява неговата издръжка.

Условието за приноса за издръжката на детето произтича от фактическо положение, без да е необходимо да се определят причините за използване на това подпомагане, нито да се определя конкретно неговият размер“.

33 — Вж. писменото становище на г-жа Depesme и на г-н Kerrou (стр. 21), както и на г-н Kauffmann (т. 90 и сл.)